

VAN WATERPOMP TOT WARMTEPOMP

Wilfred Scholten

**VAN WATERPOMP
TOT WARMTEPOMP**

Familiebedrijven in de techniek en de energietransitie

Boom – Amsterdam

Vormgeving omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem
Boekverzorging binnenwerk: Peter Tychon
Fotografie: Hans Hordijk en archiefmateriaal betrokken bedrijven
Auteursfoto gemaakt door: Linda van Utrecht

© 2021 Wilfred Scholten

© Boom uitgevers Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.) No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978 90 2443 230 1

NUR 680

www.boomgeschiedenis.nl

www.boomuitgeversamsterdam.nl

INHOUD

Voorwoord [p. 7]

HOOFDSTUK 1

Van den Pol Elektrotechniek [p. 11-34]

HOOFDSTUK 2

De Groot Installatiegroep [p. 35-54]

HOOFDSTUK 3

Sjef Ubaghs Installatietechniek [p. 55-72]

HOOFDSTUK 4

Visser Elektrotechniek BV [p. 73-90]

HOOFDSTUK 5

Wassink installatietechniek [p. 91-110]

HOOFDSTUK 6

Installatiebedrijf FH Loohuis BV [p. 111-124]

HOOFDSTUK 7

Koninklijke Damstra [p. 125-142]

HOOFDSTUK 8

Van Dorp Installaties [p. 143-160]

HOOFDSTUK 9

Technisch dienstverlener Kuijpers [p. 161-180]

HOOFDSTUK 10

Breman Installatiegroep [p. 181-200]

Epiloog [p. 201-214]

Dankwoord [p. 215-216]

Voorwoord

Familiebedrijven vormen een cruciaal onderdeel van de installatiebranche. Dat merk ik bij mijn bezoeken aan deze bedrijven keer op keer. En telkens word ik getroffen door de prachtige verhalen, de historie en de grote maatschappelijke betrokkenheid van de ondernemers én hun werknemers.

Ik ben overtuigd van het enorme belang van deze familiebedrijven voor de lokale en regionale gemeenschap en voor de Nederlandse economie. Helaas geven deze familiebedrijven zelf soms nog te weinig ruchtbaarheid aan hun uitzonderlijke prestaties. Daarom vind ik het hoog tijd om ze in de etalage te zetten!

Bij mij ontstond het idee om de unieke verhalen van familiebedrijven in de installatiebranche te bundelen in de vorm van een boek. Opleidingsfonds Wij Techniek vond dit een aansprekend idee en bleek bereid om het project uit te voeren en te financieren in het kader van het eigen vijftigjarig jubileum in 2021.

U heeft het resultaat nu in handen. Ik ben ervan overtuigd dat u net als ik onder de indruk zult zijn van de inspirerende verhalen die journalist en schrijver Wilfred Scholten heeft opgetekend. Hij is het land ingegaan en heeft daar tien installatiebedrijven bezocht en beschreven vanuit zijn eigen nieuwsgierigheid en verwondering.

Doekle Terpstra
Voorzitter Techniek Nederland

SORTEREN

VOEWENBARAKEN

41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Drie generaties Van den Pol: Gijs, Willem en Wim

Van den Pol Elektrotechniek

‘WIJ ZIJN DE DOENERS VAN NEDERLAND’

Het begon allemaal met Willem, die geen elektricien mocht worden bij de Provinciale Utrechtse Elektriciteits Maatschappij (PUEM), omdat hij katholiek was. Dus begon hij maar een eigen bedrijfje. In Montfoort. Kleinzoon Wim heeft het familiebedrijf uitgebouwd tot een onderneming die tot op de Zuidas in Amsterdam actief is. Duurzaam, dat spreekt inmiddels vanzelf.

Het wat slaperig aandoende stadje ligt midden tussen de uitgestrekte weilanden in het Groene Hart. Aan de rand van het centrum een oude molen en wat huizen, gebouwd op de resten van een middeleeuwse stadsmuur. Parkeren achter het plaatselijke kasteel is gratis; een parkeerschijf volstaat. De smalle straatjes op deze doordeweekse dag zijn vrijwel uitgestorven. Een man ontsluit zijn winkel. Tussen de middag zijn ze een uur gesloten, want dan wordt er warm gegeten.

De praatgrage bakkersvrouw corrigeert quasibestraftend: ‘Dit is geen dorp hoor, Montfoort is een stad.’ Maar net als in een dorp kennen de mensen in deze plaats tussen Woerden en Oudewater elkaar. Zeker, Van den Pol is een bekende naam hier. ‘Welke bedoelt u? Die van de techniek? Jazeker, Gijs komt hier elke dag nog zijn brood halen.’

Gijs van den Pol is de zoon van Willem, de elektricien die in 1935 als dorpsinstallateur begon. En vader van Wim, die als derde generatie de zaak momenteel runt: *Van den Pol elektrotechniek*. Een bedrijf met 250 mensen in dienst en een groot wagenpark van felgele busjes en bestelauto’s die door het hele land reizen om elektrotechnische klussen te klaren. Van hightech duurzame gebouwen in Tilburg tot het hippe uitgaanscentrum De Hallen in Amsterdam en de ambitieuze Zuidas iets verderop. En alles daartussenin.

Het bedrijf is gevestigd op een industrieterrein dat eruitziet zoals zoveel in de landelijke gebieden. Grijs loodsen, fantasieloze hallen en af en toe een mislukte poging er toch iets futuristisch van te maken. Met veel spiegelen glas, waar de koeien in de weilanden iets verderop van

schrikken als de zon erop schijnt. Het is in Montfoort niet anders. Het pand van Van den Pol is uit de jaren zeventig en heeft zo te zien ook geen architectuurprijs gewonnen, al is het wel wat opgepimpt om het bij de tijd te houden. Het bedrijf moest op deze plek wel een bedrijfsgebouw neerzetten. Het was de tijd dat de industrie door de politiek ‘uit het centrum gedonderd werd’, zoals Wim jr. het zegt, met zijn ongepolijste Utrechtse tongval.

VERZUILING

Zijn opa, Willem sr. dus (geboren in 1909), was zijn zaak begonnen op een heel wat mooiere plek: in de Verlengde Hoogstraat, de belangrijkste straat van het stadje. Iets verderop woonde hij, in de Hofstraat, die uitkomt op de ophaalbrug van het kasteel. Het was midden in de crisis van de jaren dertig. Willem werkte vanaf zijn tiende jaar als bakkersknecht en had later baantjes bij de smid en de plaatselijke garage, maar hij wilde dolgraag elektricien worden bij de Provinciale Utrechtse Elektriciteits Maatschappij (PUEM), wat dus niet kon, vanwege zijn geloof.

Een terugblik op de geschiedenis van het plaatsje geeft de verklaring. Montfoort is een rooms-katholieke enclave te midden van plattelandsdorpen die overwegend orthodox-protestants zijn. In de twaalfde eeuw had de bisschop van Utrecht een kasteel laten bouwen aan de Hollandse IJssel, waarvanuit de burggraven de Hollanders konden bevechten om de bisschopsstad te verdedigen. Het stadje Montfoort groeide uit tot een loyaal bolwerk van de katholieke kerk. De meerderheid van de bevolking van Montfoort bleef trouw aan de bisschop, terwijl de dorpen eromheen zich tijdens de Reformatie bekeerden tot het protestantisme. Een historisch feit dat er ook in de jaren dertig van de vorige eeuw – het hoogtepunt van de verzuiling – nog steeds toe deed. Willem van den Pol kreeg als katholieke jongeling geen kans van de protestantse bazen van de PUEM om een opleiding tot elektricien te beginnen. Blijkbaar voelden de heren er niets voor een paapse jongen aan de elektriciteit in de regio te laten sleutelen.

De ambitieuze Willem liet zich niet ontmoedigen en begon een eigen bedrijfje, op een steenworp afstand van het oude kasteel, gewoon in het schuurtje van zijn vader. In de avonduren studeerde hij voor het diploma van de Vereniging tot bevordering van Elektronisch Vakonderwijs (VEV) dat hij in 1933 haalde. Het document hangt ingelijst aan de wand van de werkkamer van kleinzoon Wim. ‘Ik heb dezelfde opleiding gevolgd, een halve eeuw later,’ vertelt hij. In een familiebedrijf verandert er soms heel weinig.

KOFFIEJUFFROUW

Dat lijkt ook zo als een karretje met potten koffie en thee bij de kamer halt houdt. Of de gast iets te drinken wil hebben? ‘We zijn misschien een van de laatste bedrijven met een koffiejuffrouw, maar we hechten nu eenmaal aan sommige tradities. En het is behoorlijk *lean*, dat wel,’ lacht Wim van den Pol. Terwijl de thee op het bureau staat te dampen en het karretje rinkelend weg wordt gerold, is het verhaal van familiebedrijf Van den Pol verre van ouderwets of oubollig. Zo slaperig als het stadje oogt, zo wakker lijkt de directeur van het bedrijf. De Engelse management-termen komen er net zo makkelijk uit als de plat-Utrechtse uitspraken. Net als opa Willem is zijn kleinzoon Wim erop uit de modernste technieken in te zetten voor het werk. ‘Wij leven van de verandering.’ Misschien is dat wel het geheim van zulke bedrijven: bij de tijd, maar met oog voor de menselijke maat en de traditie.

De kleinzoon is nog steeds trots op de geschiedenis van het bedrijf. In de karige crisisjaren wist opa Willem toch maar met vallen en opstaan een eigen zaakje op te bouwen. Elektriciteit was toen net zoiets als ICT nu. Lang niet iedereen had het, maar langzaam werden in de jaren dertig de boerenbedrijven in de omgeving aangesloten op het elektriciteitsnet. Een vakman was goud waard. En Willem was de enige in het stadje.

De rijkere particulieren wilden sfeervolle verlichting en vroegen om stopcontacten voor de schemerlampen en van het een kwam het ander. Met een bakfiets ging Willem langs de mensen en de bedrijven. De winst nam toe en hij begon een winkeltje in de voorkamer van een pand dat hij huurde. Hij verkocht vooral radio's. In 1919 was in ons land de eerste radio-uitzending, waarna het apparaat een enorme vlucht nam. Hij was zelf radioamateur en bouwde zelf ook radio's voor de verkoop. In de oorlogsjaren had Willem een radio verstopt in een bureau waarmee hij en zijn vrienden stiekem naar de verboden uitzendingen van Radio Oranje en de BBC luisterden. De informatie speelden ze weer door naar de onderduikers en het verzet in de omgeving van Montfoort.

Willem van den Pol was ook nog loodgieter en zo wist hij zijn inkomsten uit te breiden. Al lag dat niet aan zijn zakeninstinct, vertelt zoon Gijs, die de zaak in 1968 overnam. Moeder Klazina was de ondernemende geest in huis. Vader Willem was de vakman, die heel precies wist wat hij moest doen. Maar van boekhouden wilde hij niets weten. Als hij thuis kwam van een klus moest hij aan de keukentafel komen zitten. Klazina ondervroeg hem dan streng en schreef alles in haar boekhoudschrift. Bij wie ben je geweest? Wat heb je gedaan? Hoelang ben je bezig geweest?